

ÖĞRENCİLERİN SANATA KARŞI BAKIŞ AÇILARINI ORTAYA KOYMAYA YÖNELİK BİR TUTUM ÖLÇEĞİ

Hüseyin DEDE¹

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, ortaokul ve lisede öğrenim gören öğrencilerin sanata karşı tutumlarını ortaya koyabilecek bir ölçek geliştirmektir. Araştırmada kaynak taraması yapılmış ve araştırmacılar tarafından geliştirilen tutum maddeleri uzman görüşleri alınarak önce deneme ölçeği hazırlanmıştır. Deneme ölçeğinde 3 olumsuz 30 olumlu ifadeden oluşan 33 madde yer almıştır. Araştırmanın örneklemini Ankara Çankaya ilçesinde bulunan Gülen Muharrem Pakoğlu Ortaokulu'nda ve Bahçelievler Deneme Anadolu Lisesi'nde öğrenim gören 11-18 yaş aralığındaki 214 kız ve 186 erkek (toplam 400) öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında geliştirilen Sanata Karşı Tutum Ölçeğinin açımlayıcı faktör analizi sonucunda toplam varyansın % 52,410'unu açıklayan 4 faktör elde edilmiş ve 12 madde ölçekten çıkarılmıştır. Doğrulayıcı faktör analiziyle 4 faktörlü yapı sınanmış ve sınanan modelin iyi uyum indekslerine sahip olduğu görülmüştür. Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayısına bakılmış ve madde analizi yapılmıştır. Ölçme aracının Cronbach's Alpha katsayısı 0.894 olarak bulunmuştur. Bu bulgular, 21 maddelik Sanata Karşı Tutum Ölçeğinin eğitim kurumlarında öğrenciler için kullanılabilir ve geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Sanat, tutum, ölçek geliştirme.

Dede, Hüseyin. "Öğrencilerin Sanata Karşı Bakış Açılarını Ortaya Koymaya Yönelik Bir Tutum Ölçeği". *idil* 5.25 (2016): 1559-1576.

Dede, H. (2016). Öğrencilerin Sanata Karşı Bakış Açılarını Ortaya Koymaya Yönelik Bir Tutum Ölçeği. *idil*, 5 (25), s.1559-1576.

---

¹Yüksek Lisans Öğrencisi., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi / Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü / Resim - İş Eğitimi Abd, huseyinde.20(at)gmail.com

AN ATTRIBUTE SCALE TOWARDS REVEALING STUDENTS' POINT OF VIEW TO ART

ABSTRACT

The aim of this study is to develop a scale for middle and high school students to reveal their attitudes towards. Literature review has been conducted in the research and experimentation scale has been prepared first by taking expert opinions. In the experiment scale there have been 33 articles which compose 3 negative and 30 positive statements. 214 girls and 186 boys (in total 400) who are between the age of 11 and 18 at Gülen Muharrem Pakoğlu Middle School and Bahçelievler Deneme Anatolium High School located in Çankaya province in Ankara compose the sample of the study. As a result of the Attitude Scale's explanatory factor analysis against art which has been developed as part of the study, 4 factors explaining %52.410 of the total variance have been obtained and 12 articles have been removed from the scale. A four-factor structure has been tested by confirmatory factor analysis and the tested model has been seen to have good compliance index. In order to determine the reliability of the scale, Cronbach's Alpha internal coefficient of consistence has been examined and item analysis has been conducted. Measuring tool's Cronbach Alpha coefficient has been found to be 0.894. These findings show that Attitude Scale against art with its 21 articles is a valid and reliable measuring tool which could be used for students in education institutions.

Keywords: Art, attitude, scale development.

1. GİRİŞ

Sanat tek bir tanım ile ifade edilemeyen, farklı bakış açıları ile ortaya koyulabilecek, geniş yelpazede değerlendirilebilecek bir alandır. Yalın bir değerlendirmeye ise sanat, duygu ve düşüncelerin farklı malzeme ve yöntemlerle ifade edilmesi çabasıdır. Birçok sanat insanı ve düşünür, sanatı belirli bakış açıları ile tanımlamışlardır.

Hutcheson'a göre her insanda doğal, doğuştan gelen bir güzellik duygusu vardır ve sanatın anlamı bu iç güzellik duygusuyla yakalanabilir. Sanatı güzelle eş anlamlı tutulduğunda ise güzelliğin kişiden kişiye değişen göreceli bir kavram olduğunu bilinir ve tartışılmaz(Erinç, 2004: 22). Platon'a göre doğada genel bir sanat kavramı yoktur, fakat bazı sanatlar vardır, bu sanatlar, öznel deneylerin bir anlatım tarzı değil, aksine günlük etkinliklerin narin biçimleridir(Read, 1981: 126).

Sanat aynı zamanda ruhumuzun ihtiyacı olan özgürlüğe ve rahatlamaya açılan bir kapı görevi görmektedir. Sanat, onu ortaya koyan sanatçıya manevi yönden verdiği doyum oranında, sanatın izleyicisine de yansır ve başkalaşır. İnsanlık tarihinin başlangıcından bu yana mağara duvarlarından tuvallere, vurmali aletlerden kemana sınır tanımayan; gerek performans, gerek objeler üzerinden sanatını sergileyen insanın, gelecekte de bu haz peşinden gideceği öngörülebilir bir gerçektir. Bu eğilimden yola çıkarak her bireyin kendini ifade etmeye ve bunun için de bir araç olarak sanata ihtiyacı vardır. Dolayısıyla sanat, sistemli bir eğitimin temel unsuru olarak belirlenirse her yönden gelişmiş ve sağlıklı yetişkinler meydana gelmesinde katkıda bulunur.

Sanat eğitimi, insanın genel eğitimi içerisinde önemli bir yere sahiptir. Yaygın biçimde düşünüldüğü gibi, sanat eğitimi yalnızca yeteneklilerin eğitimi için "lüks" değil, herkes için gerekli bir kişilik eğitimidir. Burada sanat eğitiminde amaçlanan, sanatçı yetiştirmeye yönelik değil, bireyin sanat yoluyla eğitimi, yani bireyin estetik eğitimidir. İnsanın yaratıcı güçlerini ortaya çıkarmaya yardımcı olacak şartları hazırlayan ve bireyin kişilik kazanmasını amaçlayan bir etkinliktir(Gençaydın, 1987: 43-55). San'ın (1985:17) belirttiği üzere "Sanat eğitiminin en önemli amaçlarından biri görmeyi, işitmeyi, dokunmayı, tat almayı öğretmektir. Çevresini hakkıyla algılayıp onu biçimlendirmeye yönelmek gerekli ilk şarttır. Yalnızca bakmak değil "görmek", yalnızca duymak değil "işitmek", yalnızca ellerle yoklamak değil, "dokunulmanı duymak" yaratıcılık için gerekli bir aşamadır".

Çağdaş sanat eğitimi, temelde sanatsal etkinlikler yoluyla bireylerin ve toplumun içinde yaşadıkları çevreye duyarlı olmasını sağlamaya, çevresi ile yararlı bir etkileşim içine girebilmesine, estetik ihtiyaçlarını karşılamaya, ürün ortaya koyabilme

ve yorumlama güdülerini doyurmaya, yaşantılarını daha anlamlı hale getirebilmelerine imkan vermeye yönelik düşüncededir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012: 9).

Nitelikli insanlardan oluşan bir toplumun gücü ise sanatsal ve kültürel etkinliklere verilen değerden gelmektedir. Çağdaş toplumların nitelikli insanları, okuyan, tartışan, sorgulayan, araştıran, bilimsel düşünceye inanan, duygularını özgürce ifade edebilen, estetik duyguları gelişmiş, insani değerleri yücelmiş niteliklerle donanmalıdır. Bu niteliklerin çoğunluğu ise tutarlı bir sanat eğitimi ile kazandırılabilir (Gençaydın, 2002: 34-36).

Kültür ise bir topluma veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin bütünüdür (Türk Dil Kurumu, 2006). Buradan yola çıkarak kültür ve sanatın ayrılmaz kavramlar olduğunu ve sanatın, kültürün oluşmasındaki temel yegane faktörü olduğunu anlaşılabılır. Sanatı bir araç olarak kullanan kültür, sanatın elemanları vasıtasıyla özleşir ve ürününü böyle ortaya koyar. Kuşaktan kuşağa aktarılan kültür bu vasıtayla bir iletişim aracı görevi görür.

Çağlar boyunca bireylerin gelişimine önem veren toplumlar kendi kendilerine yeterli olmayı başarmışlardır. Eğitim sürecine dahil olan bireyler toplumun aynı zamanda geleceğidir. Bireyin kendini gerçekleştirme eğiliminde olduğu çağdaş bir eğitim sürecinin, toplumun geleceğini, yaşam kalitesini üst düzeylere çıkarabileceği göz ardı edilmemelidir. Bu sebeple sanat eğitimi bireyin kendisinin farkında olmasını sağlayarak toplumu geliştirmekte yolunda en önemli koşuldur (İşbilen, 2002: 143).

Birey olmaktan toplum olmaya doğru alınan, kat edilen bütün yollar sanat ekseninde birleşir ve çoğalır. Bu yollardan biri de drama sanatıdır. Aras'ın (2006:227) belirttiği üzere "Drama kişide empati duygusunu geliştirir. Empati, kişinin kendisini karşısındaki insanın yerine koymasındır. Kısacası buna "duygudaşlık" diyebiliriz. Karşımızdaki kişiye anlamamıza yönelik bir duygudur". Ayrıca resim sanat alanında çocuk resimlerinin incelenmesi ve çözümlenmesi yoluyla çocukların psikolojik durumları, ruh sağlıkları, gelişimsel seviyeleri ve aile içi şiddet yaşayıp yaşamadıklarına varana kadar birçok durum hakkında bilgi alabiliriz. Bu gibi sanat dallarıyla toplumdaki çocuk ve ergenler arasındaki şiddete farklı çözümler üretilebilir. Bu sebeplerden dolayı her türlü eğitimin temeli sanat yer almalıdır.

Sanat, bir toplumun veya ulusun kendisine has özelliklerini barındırdığı gibi evrensel ortak öğeleri de içerir. Bir ulusun sanatı her ne kadar belirli bir aidiyetlik gösterse de zaman içerisinde evrensellik gömleğini giyer ve gelecek nesillere medeniyeti geliştirmek için katkıda bulunur.

Sanatsız bir dünya düşünülemediği gibi sanat eğitimi olmadan da bir eğitim sistemi düşünülemez. Gelecek nesillere olan mirasımız ve medeniyetin göstergesi olan sanat, bireylere gereken önem ve değer verilerek aktarılmaz. Sanat eğitimi için her ortam ve imkan sağlanmalıdır. Bu bilincin farkında olan uluslar geçmişte olduğu gibi şimdi ve gelecekte de insanlığın önde gelen topluluklarından olacak ve her alanda söz sahibi olan bir yapıya kavuşacaktır.

Eğitim içerisinde öğrencileri sanata doğru yönlendirmek ve sanatı eğitimlerinde kullanabilmek için öncelikle onların sanata karşı tutumları belirlenmelidir. Küçükkaragöz'ün (1992:28) belirttiği üzere "Tutum bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan eğilimdir" şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tanımdan da anlaşılacağı gibi tutum, bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyutlarıyla davranışın önemli bir tanımlayıcısıdır. Yapılan birçok çalışmada öğrenci tutumlarının başarıyı etkilediği gözlemlenmektedir. Bu bağlamda belirli etkinliklere yönelik tutumların belirlenmesi o etkinliklerdeki başarıyı belirlemek açısından önemlidir.

Literatür incelendiğinde öğrencilerin sanata karşı tutumlarına yönelik bir çalışmaya, 1994 yılında S. Ruken Öztürk'ün "Sanata Duyulan İlgi Düzeyi ve Demokratik Tutum Arasındaki İlişki" adlı yüksek lisans tezindeki "Sanata Duyulan İlgi Düzeyi Anket Formu" nda rastlanmıştır. Ancak kapsamlı güvenilir ve geçerli sanata karşı tutumları ölçmeye yönelik bir ölçek şimdiye kadar oluşturulmamıştır. Bu araştırmanın amacı öğrencilerin sanata karşı tutumlarını ölçmeye yönelik bir ölçme aracı geliştirmektir.

2. YÖNTEM

2.1. Evren ve Öreneklem

Çalışma, 2015-2016 öğretim yılında mayıs ayı içerisinde T.C. Milli Eğitim Bakanlığı okullarında 11-18 yaş kapsayan Ankara ili Çankaya İlçesi içerisindeki Gülen Muharrem Pakoğlu Ortaokulu ve Bahçelievler Deneme Anadolu Lisesi'nde öğrenim gören rızası olan öğrencilere uygulanmıştır. Eksik ve yanlış işaretlenmiş 30 form çıkarıldıktan sonra analizler 400 öğrenci üzerinden yürütülmüştür. Bunların 186 erkek ve 214 kız' dır. Bu çalışmaya grubuna ilişkin demografik bilgiler Tablo 1'de gösterilmiştir.

		n	%
Cinsiyet	Erkek	186	46,6
	Kız	214	53,3
Yaş	11	13	3,3
	12	59	14,8
	13	82	20,5
	14	68	17,0
	15	59	14,8
	16	47	11,8
	17	34	8,5
	18	38	9,5
Toplam		400	100

Tablo1. Çalışma Grubunun Demografik Bilgileri

2.2. Veri Toplama Araçları

Sanata Karşı Tutum Ölçeği

Ölçme aracının geliştirilmesi sürecinin ilk aşamasında ilgili konularda kapsamlı bir literatür ve kaynak taraması yapılmıştır. Sanata karşı tutuma ilişkin yaklaşık 50 ifadeden oluşan bir madde havuzu oluşturulmuştur. Oluşturulan taslak formun kapsam geçerliliğini sağlaması amacıyla seçenekleri “Uygun”, “Uygun Değil” ve “Düzeltilmeli” şeklinde olmak üzere 3’lü likert tipinde uzman değerlendirme formu geliştirilmiştir. Güzel sanatlar eğitimi alanında uzman iki öğretim üyesine ve birde eğitim uzmanının değerlendirmesine bağlı olarak gerekli düzeltmeler yapılmış, 12 madde taslak formdan çıkarılmıştır. Ölçek maddelerinin öğrenciler tarafından anlaşılabilirliğinin belirlenmesi, yazım ve imla kuralları kaynaklı yanlış değerlendirmelerin önlenmesi amacıyla oluşturulan taslak ölçek formu 2 Türkçe öğretmenine okutularak görüşleri alınmıştır. Türkçe öğretmenlerinin önerilerine bağlı

olarak 5 madde ölçekten çıkarılmış ve 3 olumsuz 30 olumlu ifadelerden oluşan 33 maddelik taslak forma son hali verilmiştir. Öğrencilerin ölçekteki maddelere katılma düzeylerini belirlemek üzere “kesinlikle katılmıyorum (1)”, “katılmıyorum (2)”, “kararsızım (3)”, “katılıyorum (4)” ve “kesinlikle katılıyorum (5)” şeklinde likert tipi beşli derecelendirme yapısı kullanılmıştır.

2.3. Veri Analizi

Deneme ölçeği formunda öğrencilerin verdiği cevaplar SPSS 23 programı kullanılarak bilgisayara kaydedilmiştir. İlk olarak olumsuz maddelere verilen yanıtlar, olumlu olması durumundaki puan karşılığına dönüştürülmüştür(5=1, 4=2, 3=3, 2=4, 1=5). Ölçeğin yapı geçerliliğinin sağlanması amacıyla faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Yapı geçerliliği, bir test için hazırlanan soruların ölçülmek istenen yapıyı ölçebilme derecesinin sınanması ile ilgilidir (Büyüköztürk vd. 2013: 116-122). Bu doğrultuda ölçeğin faktör yapısını ortaya koymak amacıyla açıklayıcı faktör analizi (AFA), ölçeğin faktör yapısının sınanması amacıyla da doğrulayıcı faktör analizi (DFA) LISREL 8.80 üzerinden uygulanmıştır.

Ölçeğin güvenilirliğinin belirlenmesinde Cronbach Alpha (α) güvenilirlik katsayısı ve ölçekte yer alan her bir maddenin, ölçtükları özellik açısından kişileri ayırt etmede ne derece yeterli olduklarının belirlenmesi amacıyla madde toplam korelasyonları hesaplanmıştır. Güvenirlik katsayısının 1,00’a yakın olması beklenir ve 0,80-1,00 aralığı ise yüksek derecede güvenilir kabul edilmektedir(Tavşancıl, 2002: 29).

3. BULGULAR

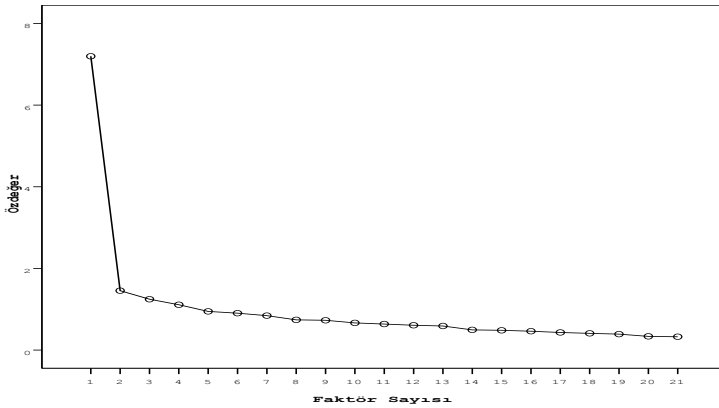
3.1. Açıklayıcı Faktör Analizi

“Sanatta ilişkin tutumları” ölçmek amacıyla 33 maddelik hazırlanan ölçek 400 kişiye uygulanarak bir pilot uygulama yapılmıştır. Ölçeğin faktöriyel yapısını belirlemek ve aynı zamanda geçerlik çalışması için toplanan verilere açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ölçek geliştirme sürecinde faktör yükünün 0.45 olması gerektiği ve yüksek iki yük değeri arasındaki farkın en az 0.10 olması belirtilmiştir (Büyüköztürk, 2002). Yapılan faktör analizleri işleminde bazı maddelerin en az iki faktörde yüklendiği ve yük değerleri arasındaki farkın 0.10 değerinden düşük olması gerekçesiyle on üç kez tekrarlanan açıklayıcı faktör analizlerinde toplam 12 madde (3, 4, 5, 6, 8, 11, 12, 13, 15, 19, 29, 31. maddeler) çıkarılmıştır. Kalan 21 madde ile on dördüncü kez yapılan faktör analizine ilişkin açıklanan varyans tablosu Tablo 2’de gösterilmiştir.

Faktör	Öz değerler		
	Toplam	Açıklanan Varyans %	Birikimli Varyans %
1	7,196	34,268	34,268
2	1,454	6,925	41,193
3	1,245	5,930	47,123
4	1,110	5,286	52,410
Kaiser-Meyer-Olkin örneklem yeterliliği:0.909			
Bartlett's Küresellik testinin ki kare değeri= 2835,338 Sd= 210 p=0.000			

Tablo2. Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Açıklanan toplam varyans tablosu incelendiğinde 21 maddelik ölçekte 1 öz değerinden büyük dört faktörün bulunduğu ve bu dört faktörlü ölçme aracı ile ölçülen özelliğin %52'sinin ölçüldüğü gözlenmiştir. Öz değerlere ilişkin faktör grafiği (scree plot) Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1. Özdeğerlere İlişkin Faktör Grafiği

Kaiser-Meyer-Olkin istatistiğinin 0,928 olduğu ve bu istatistiğin 0.50 den büyük çıkması ise veriler için örneklem sayısının yeterli olduğunun bir göstergesidir (Kalaycı, 2005: 332). Oran ne kadar yüksek ise veri seti faktör analizi yapmak için o kadar iyidir. Bartlett küresellik testi sonuçları da verilerin faktör analizi için uygunluğunu test eder. Dolayısıyla bu veriler için verilerin faktör analizine uygun olduğu gözlenmiştir($p<0.05$). Ölçek maddelerinin döndürülmüş ve sıralanmış faktör yükleri Tablo 3'te gösterilmiştir.

	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4
M24	0,776			
M25	0,725			
M23	0,712			
M22	0,684			
M21	0,667			
M32	0,632			
M26	0,610		0,362	
M20	0,576			
M14	0,522	0,308	0,409	
M16	0,501	0,345		
M28	0,483			
M27	0,471			
M17		0,700		
M7		0,670		
M2		0,658		

M1		0,637	0,380	
M33			0,778	
M30			0,737	
M9	0,304		0,482	
M18				0,754
M10				0,731

Tablo3. Ölçek Maddelerinin Faktör Yükleri

Faktör yükleri incelendiğinde tüm maddelerin 0,45 değerinden yüksek faktör yüküne sahip olduğu gözlenmiştir. 14, 16, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28 ve 32. maddeler olmak üzere on iki maddenin 1.faktörde; 1, 2, 7 ve 17. maddeler olmak üzere dört maddenin 2. faktörde; 9, 30 ve 33 maddeler olmak üzere üç maddenin 3. faktörde; 10 ve 18. maddeler olmak üzere iki maddenin 4. faktörde yer almaktadır. Bunlar 1. faktör “Sanatın Gerekliliği”, 2. faktör “Sanat Eğitimine Değer Verme”, 3. faktör “Kişisel Sanatsal Eğilim” ve 4. faktör “ Sanatsal Etkinliklere Katılma” olarak isimlendirilmişlerdir.

3.2. Doğrulayıcı Faktör Analizi

21 maddeli dört alt faktörlü olarak hazırlanan sanatta ilişkin tutum ölçeğinin yapı geçerliliğini doğrulamak amacıyla doğrulayıcı (confirmatory) faktör analizi (DFA) yapılmıştır. 21 maddeden oluşan sanatta ilişkin tutum ölçeğinin DFA sonucunda maddelerin faktör yük değerleri (*Lambda*), her bir madde ile örtük değişken arasındaki ilişkinin gücünü belirleyen çoklu korelasyonun karesi (R^2) değeri ve ilişkinin manidarlığını gösteren *t* değerleri Tablo 4’de gösterilmiştir.

	Lamda	r ²	t değeri
M14	0.67	0.45	15,00
M16	0.61	0.37	13,15

M20	0.39	0.15	8,17
M21	0.59	0.34	12,34
M22	0.59	0.35	12,78
M23	0.63	0.40	14,64
M24	0.48	0.23	9,30
M25	0.71	0.51	16,88
M26	0.59	0.35	12,56
M27	0.20	0.04	3,81
M28	0.63	0.40	14,78
M32	0.68	0.46	15,73
M1	0.71	0.51	16,12
M2	0.71	0.51	17,16
M7	0.64	0.41	14,16
M17	0.61	0.37	12,79
M9	0.41	0.16	6,62
M30	0.22	0.05	4,02

M33	0.48	0.23	7,63
M10	0.53	0.28	10,27
M18	0.72	0.52	13,94

Tablo4. Doğrulayıcı Faktör Analizi Değerleri

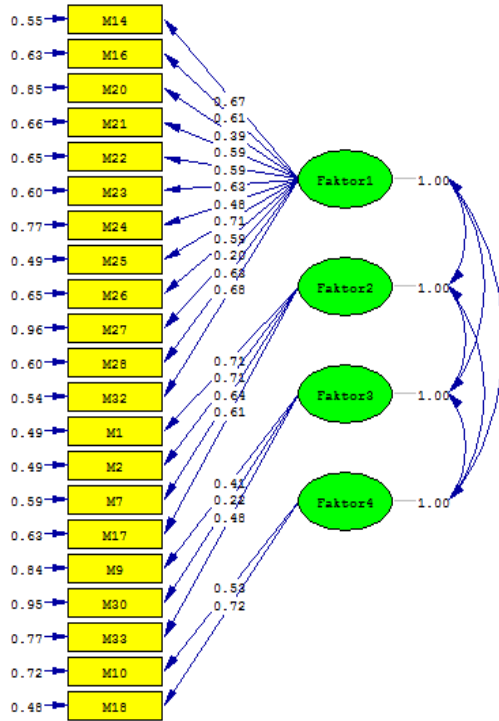
DFA sonuçlarına göre tüm maddelerin t değerleri anlamlı bulunmuştur($p<0.05$). Bir başka deyişle, ölçekten herhangi bir madde çıkarılmasına gerek yoktur. Uyum indeksleri gözlenen verinin dört boyutlu olan modele iyi uyum gösterdiğini değerlendirmek için kullanılmaktadır. Bu çalışmada sanatta ilişkin tutumları ölçmek amacıyla hazırlanmış 21 maddelik modelin uyum indeksleri Tablo 5'te gösterilmiştir.

İyilik Uyum İndeksi	Kabul Edilebilir Sınır	Değer
X^2/sd	<5 Orta düzeyde <3 İyi uyum	493.87/183 = 2.69
GFI	>0.90	0.88
CFI	>0.90	0.96
NFI	>0.90	0.94
NNFI	>0.90	0.95
RFI	>0.85	0.93
S-RMR	< 0.08	0.058
RMSEA	< 0.08	0.065

Tablo5. Ölçek Maddelerinin Faktör Yapısı İçin Uyum İyilik İndeksleri

Tablo 5'e göre benzerlik oranı ki-kare istatistiği $X^2(183) = 493.87$, $P<0.01$, kök ortalama kare yaklaşım hatası (RMSEA)= 0.065; standardize edilmiş kök ortalama kare artık (S-RMR)= 0.058; karşılaştırmalı uyum endeksi(CFI)= 0.96; uyum iyiliği indeksi (GFI)= 0.88; normlanmış uyum endeksi (NFI)= 0.94; görel uyum

endeksi(RFI)= 0.93 olarak belirlenmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin dört faktörlü yapısının kabul edilebilir ve geçerli sonuçlar verdiğini göstermektedir. Ölçek maddelerine ilişkin yol (path) grafiği ise Şekil 2’de gösterilmiştir.

Chi-Square=493.87, df=183, P-value=0.00000, RMSEA=0.065

Şekil 1. Özdeğerlere İlişkin Faktör Grafiği

3.3. Güvenirlilik ve Madde Analizleri

Ölçeğin güvenirliliğine Cronbach Alpha katsayısı ile bakılmıştır. 21 maddelik ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0.894 olarak yüksek bir güvenirlilik elde edilmiştir. Güvenirlilik katsayısı, 0 ile +1 arasında değişkenlik gösterir. Güvenirlilik katsayısının

1'e yakın değerler alması güvenilirliğin yüksek olduğu, maddeler arasında iç tutarlılığın yüksek olduğu anlamına gelir ve istendiktir. Ölçek maddelerinin madde geçerlik katsayısı olarak da bilenen madde-toplam korelasyonları ile birlikte her bir faktör için hesaplanan Alfa katsayıları Tablo 6'da gösterilmiştir.

Madde	Madde Toplam Korelasyonu	Cronbach Alfa Katsayısı	Faktör
14. Sanatsal konularla ilgili sohbet etmekten hoşlanırım.	0,61	0,886	Sanatın Gerekliliği
16. Sanat herkes için gerekli bir şeydir.	0,53		
20. Zeki insanların sanatsal bir yönlerinin olduğunu düşünürüm.	0,46		
21. Sanat yoluyla yaratıcılığımızın gelişeceğini düşünürüm.	0,61		
22. Sanat eserlerinin insanda güzel duygular uyandırdığına inanırım.	0,66		
23. Sanatı kendimi özgürce ifade edebileceğim bir alan olarak görürüm.	0,71		
24. İnsanlığın gelişiminde sanatın büyük katkısı olduğunu düşünürüm.	0,71		
25. Sanatla ilgilenen bireyin çevresine karşı duyarlılık kazanacağını düşünmekteyim.	0,67		
26. Sanatsal çalışmalarla kendimi daha iyi ifade edebildiğimi düşünürüm.	0,65		
27. Sanata toplumumuzda gereken önemin verilmediğini düşünmekteyim.	0,43		

28. Sanat kültürel değerlerimizin bir parçasıdır.	0,44		
32. Toplumların gelişmişlik düzeylerinin sanata verdikleri değerle doğru orantılı olarak artacağına inanmaktayım.	0,65		
1. Sanat eğitimi derslerine büyük bir hevesle katılırım.	0,53	0,686	Sanat Eğitimine Değer Verme
2. Sanat derslerinin ders sürelerinin uzatılmasını isterim.	0,50		
7. Sanat derslerinde ilgim çabuk dağılır.	0,45		
17. Kendimi yeteneksiz hissettiğim için sanatsal çalışmalar yapmamayı tercih ederim.	0,41		
9. Galeri ve müze gibi sanat eserlerinin sergilendiği ortamlarda bulunmaktan keyif alırım.	0,43	0,661	Kişisel Sanatsal Eğilim
30. Yaptığım sanatsal çalışmaların bir gün müze ya da galeride sergilenmesini hayal ederim.	0,56		
33. Kendimi gelecekte ünlü bir sanatçı olarak görmeyi çok isterim.	0,44		
10. Sinemaya gitmeyi severim.	0,26	0,402	Sanatsal Etkinliklere
18. Konserler bana sıkıcı gelir.	0,26		

Tablo6. Madde Toplam Korelasyonları ve Alfa Katsayıları

Faktörlerin sırasıyla güvenilirlik katsayıları 0.886, 0.686, 0.661 ve 0.402 olarak hesaplanmıştır. Birinci faktör ‘Sanatın Gerekliliği’, ikinci faktör ‘Sanat Eğitime Değer Verme’, üçüncü faktör ‘Kişisel Sanatsal Eğilim’ ve dördüncü faktör ise ‘Sanatsal Etkinliklere Katılma’ olarak adlandırılmıştır. Madde toplam korelasyonlarının 0,26 ile 0,71 arasında değişkenlik gösterdiği gözlenmiştir.

4. SONUÇ

Bu araştırma, ortaokul ve Lisede okuyan öğrencilerin sanata karşı tutumlarını ortaya koyma amacıyla oluşturulmuş bir ölçek geliştirme çalışmasıdır. Ölçeğin yapı geçerliliğini test etmek için açılımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri yapılmıştır. Ölçeğin güvenilirliğini hesaplamak amacıyla ise iç tutarlılık (Cronbach’s Alpha) değerine bakılmıştır.

Sanata karşı tutum ölçeği’nin yapı geçerliliğini incelemek üzere açılımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi, aynı yapıyı veya aynı niteliği ölçen değişkenleri bir araya toplayarak ölçmeyi az sayıda faktör ile açıklayan bir analizdir (Büyüköztürk, 2007).

Açılımlayıcı faktör analizi sonuçlarına göre toplam varyansın % 52,410’unu açıklayan 4 faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Ölçek maddelerinin faktör yükleri 0,471 ile 0,778 arasında değiştiği görülmektedir. Kaiser-Meyer-Olkin örneklem yeterliliği:0.909 ve Bartlett’s Küresellik testinin ki kare değeri:2835,338, Sd:210 ve p:0.000 olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu veriler için verilerin faktör analizine uygun olduğu gözlenmiştir.

Ölçeğin doğrulanıp doğrulanmadığını belirlemek üzere doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre ölçeğin yeterli düzeyde uyum gösterdiği belirlenmiştir. Yapılan doğrulayıcı faktör analizinden elde edilen modelin uyum indeksleri incelenmiş benzerlik oranı ki-kare istatistiği $X^2(183)=493.87$, $P<0.01$, kök ortalama kare yaklaşım hatası (RMSEA)= 0.065; standardize edilmiş kök ortalama kare artık (S-RMR)= 0.058; karşılaştırmalı uyum endeksi(CFI)= 0.96; uyum iyiliği indeksi (GFI)= 0.88; normlanmış uyum endeksi (NFI)= 0.94; göreceli uyum endeksi(RFI)= 0.93 olarak belirlenmiştir. Bu uyum indeks değerleri modelin uyumlu olduğunu göstermektedir. Bu değerler ölçeğin güçlü bir yanı olarak kabul edilebilir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı (Cronbach’s Alpha) 0.894 olarak tespit edilmiştir.

Sanata karşı tutum ölçeği, (1) kesinlikle katılmıyorum, (2) katılmıyorum, (3) fikrim yok, (4) katılıyorum, (5) kesinlikle katılıyorum şeklinde puanlanabilen 5’li Likert tipi bir ölçektir. Bu çalışma ile “Sanata Karşı Tutum Ölçeğinin” ortaokul ve

liselerde okuyan öğrenciler için, Sanata karşı tutumlarını ölçmede kullanılabilecek yeterli düzeyde geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu ortaya konulmuştur.

KAYNAKLAR

Aras, Ç. A. (15-16 Mayıs 2006). Çocuk ve Ergene Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Yaratıcı Drama Metodundan Yararlanma. A. V. Müdürlüğü (Dü.), *Çocuk ve Ergene Yönelik Şiddetin Önlenmesi* içinde (s. 227). Ankara: Aem Kitap.

Buyurgan, S., ve Buyurgan, U. (2012). *Sanat Eğitimi ve Öğretimi* (3.Baskı). Ankara: Pegem A.

Büyüköztürk, Ş. (2002). Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı İstatistik, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum (2.Baskı). Ankara: Pegem.

Büyüköztürk, Ş. (2007). Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı. Ankara: Pegem A.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (15.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Doğan, İ. (2004). Toplum ve Eğitim Sorunları Üzerine Felsefi ve Sodyolojik Tahliller. Ankara: Pegem A.

Erkul, V. (1996). *Sanat ve İnsan*. İstanbul: Timaş.

Gençaydın, Z. (1987). *Güzel Sanatlar Eğitimi*. (B. Özer, Dü.) Açıköğretim Fakültesi.

Gençaydın, Z. (08-10 Mayıs 2002). Türkiye’de Sanat Eğitimi ve Öğretmen Yetiştirme. G. Ü. Fakültesi (Dü.), *Gazi Üniversitesi’nin Eğitimde 75. Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu* içinde (s. 34-36). Ankara: Gazi Ün. İletişim Fakültesi Matbaası.

İşbilen. (2002). Türkiye’de Sanat Eğitimi ve Öğretmen Yetiştirme. G. Ü. Fakültesi (Dü.), *Gazi Üniversitesi’nin Eğitimde 75. Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu* içinde (s. 143). Ankara: Gazi Ün. İletişim Fakültesi Matbaası.

Kalaycı, Ş. (2005). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri. Ankara: Asil.

Küçükkaragöz, H. (1992). Öğretmen Adaylarının İnsan Doğasına İlişkin Tutumları. 28. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

San, İ. (1985). *Sanat Eğitimi* (2.Baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi.

Tavşancıl, E. (2002). Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi. Ankara: Nobel.

Türk Dil Kurumu. (2006, Eylül 26). Mayıs 19, 2016 tarihinde Güncel Türkçe Sözlük: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.573d92cba117b0.54600142 adresinden erişilmiştir.